

УСЛУГИ ВЪВ ВОДНИЯ СЕКТОР

Избор на водни услуги за включване в анализа на възстановяването на разходите

Изисквания:

Ключова цел на РДВ 2000/60/ЕС е да допринесе за устойчиво водоползване, основано на дългосрочно опазване на наличните водни ресурси (Член 1). Директивата разграничава човешките дейности в „услуги във водния сектор“ и „водоползване“. Тези термини са дефинирани в Член 2 на Директивата, транспонирана в Закона за водите както следва:

• „Услуги във водния сектор“ – означава всички услуги за осигуряване на вода за домакинствата, обществените институции и за всяка стопанска дейност чрез:

а) водовземане, акумулиране, събиране в резервоари, обработка и доставка на повърхностни или подземни води, както и

б) събирането, отвеждането и третирането с пречиствателни съоръжения на отпадъчните води, които се заустават в повърхностни водни тела.

• „Водоползване“ - са услуги във водния сектор заедно с всяка друга човешка дейност, свързана с отнемане на води, ползване на водни обекти и земеползване, за които при характеризирането на водните тела в изпълнение на Член 5 и Приложение II от РДВ и при условията на наредбите по чл.135, ал.1, т.2 и 9 от Закона за водите, е установено, че оказват значително въздействие върху състоянието на водте, и които се вземат предвид при изпълнението на икономическия анализ по чл.192, ал.2, т.1 от ЗВ

Водните услуги се предоставят по различни начини – чрез доставчик или самостоятелно, чрез обществена или частна компания и т.н. Обикновено е налична малко информация за самостоятелно предоставяните услуги. В този случай следва да се приложат допълнителни оценки доколкото се използват такива услуги и само когато се идентифицират значителни екологични щети, следва да се направи опит разходите да бъдат остойностени, за да се гарантира прозрачност на вземането на решения.

Подход:

В приетите през 2010 г. четири (4) Плана за управление на речните басейни в България е използван методологически апарат, съобразен с Ръководството №1 от Общата стратегия за прилагане на РДВ за услугите - обществено водоснабдяване, канализация и пречистване

Общата оценка на ЕК за ПУРБ е, че „използваните методологически подходи са адекватни и приложими. Необходимо е обаче разширяване на обхвата на включените водните услуги, и съответно водоползватели, във възстановяването на разходите.“

В резултат от извършен преглед на бележките и препоръките на ЕК за ПУРБ обхватът на водните услуги е разширен, като включва:

1. Обществено водоснабдяване
2. Обществено отвеждане на отпадъчни води
3. Обществено пречистване на отпадъчни води
4. Самостоятелно водоснабдяване в индустрията
5. Самостоятелно водоснабдяване в селското стопанство
 - А. Напояване
 - Б. Животновъдство и аквакултури
6. Производство на електроенергия от ВЕЦ
7. Предпазване от наводнения
8. Съхранение на вода
9. Корабоплаване и свързаните с него дейности
10. Самостоятелно питейно-битово водоснабдяване

Следваща и основна стъпка в подхода е за всяка водна услуга да се идентифицират доставчиците, потребителите и замърсителите, както следва:

Водна услуга 1: ОБЩЕСТВЕНО ВОДОСНАБДЯВАНЕ

Водната услуга „Обществено водоснабдяване“ се предоставя от ВиК оператори и оператори на хидромелиоративните системи в лицето на дружеството „Напоителни системи“ ЕАД и „Земинвест“ ЕАД.

Услугата включва доставка на вода за:

- Населението
- Икономическите субекти (в т.ч. в индустрията, селското стопанство и услугите)

Водна услуга 2: ОБЩЕСТВЕНО ОТВЕЖДАНЕ НА ОТПАДЪЧНИ ВОДИ

Водната услуга „Обществено отвеждане на отпадъчни води“ се предоставя от ВиК операторите. Услугата включва отвеждане на отпадъчни води посредством канализационни системи за:

- Населението
- Икономическите субекти (в т.ч. в индустрията, селското стопанство и услугите)

Водна услуга 3: ОБЩЕСТВЕНО ПРЕЧИСТВАНЕ НА ОТПАДЪЧНИ ВОДИ

Водната услуга „Обществено пречистване на отпадъчни води“ се предоставя от ВиК операторите.

Услугата включва пречистване на отпадъчни води посредством селищни пречиствателни станции за отпадъчни води (СПСОВ) и промишлени пречиствателни станции за отпадъчни води (ППСОВ) за:

- Населението
- Икономическите субекти (в т.ч. в индустрията, селското стопанство и услугите)

Водна услуга 4: САМОСТОЯТЕЛНО ВОДОСНАБДЯВАНЕ В ИНДУСТРИЯТА

За обезпечаване на дейността си с вода, част от промишлените предприятия в страната организират сами своето водоснабдяване като добиват вода чрез собствени водоземни съоръжения.

Водната услуга „Самостоятелно водоснабдяване в индустрията“ визира точно тази група предприятия.

Водна услуга 5: САМОСТОЯТЕЛНО ВОДОСНАБДЯВАНЕ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Водната услуга „Самостоятелно водоснабдяване в селското стопанство“ включва водоснабдяване, чрез добив на вода чрез собствени водоземни съоръжения за:

- Напояване
- Животновъдство и аквакултури

Водна услуга 6: ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ ОТ ВЕЦ

Обхватът на услугата включва дейности, свързани с производство на електроенергия от ВЕЦ.

Потребител на услугата е индустрията - ВЕЦ.

Водна услуга 7: ПРЕДПАЗВАНЕ ОТ НАВОДНЕНИЯ

Обхватът на услугата включва дейности, свързани с:

- Предпазване от вредното въздействие на водите (в т.ч. поддръжка на обекти за предпазване от вредното въздействие на водите)
- Отводняване

- Ползване на воден обект за изземване на наносни отложения от повърхностните води, за което се плаща такса съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване

Първите две горепосочени групи обобщават разнообразен набор от дейности, свързани с:

- Изграждане, реконструкция и надграждане на диги, възстановяване на компрометирани диги; поддръжка на дигите; изграждане на регулиращи съоръжения за изпускане на води над дигите.
- Изграждане и поддръжка на отводнителни канали – охранителни и отвеждащи канали; терасиране, реконструкция на отводнителните канали.
- Изграждане на стени за защита от наводнения; прегради срещу наноси; консолидирани блокади; мобилни защитни прегради и др.
- Изграждане, реконструкция и поддръжане на: морски брегозащитни съоръжения срещу наводнения; дамби за намаляване на енергията на морските вълни; вълноломи и подводни рифове.
- Изграждане и поддръжане на речни корекции, удълбочаване на участъци от дерета; поддръжане проводимостта на диги, корекции на реки и дерета и други хидротехнически и защитни съоръжения.
- Прочистване на речни корита и участъци от дървета и храсти, дънери, битови и строителни отпадъци и други натрупвания създаващи препятствия за свободно преминаване на водите.
- Изкуствено оформяне на речни корита и заливаеми ивици (пасища, ливади и земеделски земи).
- Ограничаване или забрана за добива на инертни материали от речните корита; рекултивация на участъци, засегнати от добива на инертни материали.
- Залесителни мероприятия и изграждане на залесителни горски пояси
- Мониторинг и контрол на строителството в потенциалните заливаеми зони; премахване на незаконни постройки, подприщващи съоръжения, огради, складирани материали и други намиращи се в границите на речните легла.
- Разнообразни административни дейности свързани със: законодателни инициативи; подготовка и прилагане на нови нормативни документи и стандарти за защита от наводнения; налагане на забрани; въвеждане и прилагане на норми на проектиране; мониторинг и контрол.
- Информационни кампании за подготовка на населението за действие при наводнения.
- Създаване и поддръжане на системи за наблюдение и прогнозиране на валежите и речния отток в речните басейни и др.
- Изпомпване на води и отводнителни дейности и др.

Дейностите, свързани с предпазването от наводнения се изпълняват от следните основни институции:

Дружеството „Напоителни системи“ ЕАД наред с дейностите за доставка на вода, посочени по-горе, изпълнява и дейности за отводняване и предпазване от вредното въздействие на водите и поддръжка на обектите свързани с това.

Министерството на регионалното развитие (МРР) отговаря за изграждането и поддръжката на морските и брегоукрепителните съоръжения по черноморското крайбрежие извън населените места. Тези отговорности произтичат по силата на чл. 6, ал.4, т.2. от Закона за устройството на черноморското крайбрежие „брегоукрепителните и брегозащитните системи и съоръжения за предпазване от вредното въздействие на водите, изградени в имоти - държавна собственост, извън границите на населените места“ са публична държавна собственост, която не може да бъде обявена за частна. По силата на посочения чл. 6, ал.4, т.2. от Закона за устройството на черноморското крайбрежие, *общините* отговарят за изграждането и поддръжката на морските и брегоукрепителните съоръжения по черноморското крайбрежие в рамките на населените места.

По аналогичен начин в Закона за водите са регламентирани отговорностите за изпълнението на дейности свързани с почистване на речни корита, корекция на дерета и т.н. По силата на чл.140, ал.4 от Закона за водите, когато дейностите свързани с постоянната защита по почистване на речните легла е в границите на урбанизирана територия, отговорността за организация, координация, изпълнение и контрол е на кметовете на съответните общини. На основание чл.140, ал.5 от ЗВ тази отговорност се поема от съответния областен управител, когато дейностите са извън границите на урбанизирана територия. Тези дейности се изпълняват както със собствени средства, така и по проекти, финансирани от ОПРР 2007-2013 г., ПУДООС и Междуправителната комисия по възстановяване и предпазване към Министерски съвет.

Водна услуга 8: СЪХРАНЕНИЕ НА ВОДА

Услугата по съхранение на вода се осъществява основно чрез язовирите.

Услугата се извършва от собствениците и/или от техните ползватели - дружеството „Напоителни системи“ ЕАД, Предприятие „Язовири и каскади“ към НЕК ЕАД, общини, частни лица, други.

Водна услуга 9: КОРАБОПЛАВАНЕ И СВЪРЗАНИТЕ С НЕГО ДЕЙНОСТИ

В резултат на извършен анализ на ПУРБ на страните членки е установено, че в нито един от оценените ПУРБ, корабоплаването и свързаните дейности не са идентифицирани като услуга и не са включени във възстановяването на разходите.

Тази позиция е в съответствие с разбирането на голяма част от страните членки, които в докладите си по чл. 5 от РДВ, разглеждат корабоплаването като водоползване, а не като водна услуга.

Концепцията за ефективно използване на водите изисква всеки потребител да понесе разходите за потреблението на вода, като цените на водата трябва да бъдат пряко свързани с количеството вода, която е използвана или с нивото на замърсяване. В тази връзка Концепцията не е приложима за

корабоплаването, което е типично „неконсумативно водоползване“ и почти никакви екологични и ресурсни разходи не се асоциират с него.

„Ценообразуването“ и „възстановяването на разходите“ са концепции, които трудно могат да се приложат за корабоплаването, не само поради горепосочените причини, но и поради наличието на международни договори като Конвенцията за Рейн или Белградската Конвенция (р. Дунав), които установяват правото на свободно корабоплаване за съдове на всички страни. За морското корабоплаване „правото на свободно преминаване“ е заложено в Конвенцията на ООН по морско право.

Предвид гореизложените мотиви обхватът на услугата „Корабоплаване и свързаните с него дейности“ включва - пристанищни услуги, за които е необходимо ползване на пристанищна територия и/или на пристанищни съоръжения и дейности свързани с опазване на крайбрежните морски води от замърсяване както следва:

- приемане и обработване на отпадъци – резултат от корабоплавателна дейност
- изграждане и поддържане на морски канали, външни защитни диги, докове, басейни, кейове, буйове, фарове, пристанищна инфраструктура, драгирането и увеличаването на максималната дълбочина на водата

Инфраструктурата на пристанищата за обществен транспорт с национално значение се управлява от Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“ (ДППИ), което е юридическо лице по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон със седалище София – Главно управление, и четири клона – териториални поделения в градовете Бургас, Варна, Лом и Русе. Имуществото на ДППИ е публична и частна държавна собственост, предоставена с решения на Министерския съвет.

Изпълнителна агенция „Проучване и поддържане на р. Дунав“ (ИА ППД) провежда държавна политика в областта на проучването и поддържането на условията за корабоплаване в българския участък на р. Дунав в съответствие с международните ангажименти на Р. България и за покриване на нуждите на националната икономика и транспортната система. Основните дейности се разделят в две групи: поддържане на навигационно-пътевата обстановка и дъноудълбочителни и драгажни работи.

Водна услуга 10: САМОСТОЯТЕЛНО ПИТЕЙНО БИТОВО ВОДОСНАБДЯВАНЕ

Обхватът на услугата включва дейности, свързани със самостоятелно водоснабдяване чрез добив на вода чрез собствени водоземни съоръжения, включително съоръжения за подземни води - кладенци, сондажи и др.

Потребители на услугата са икономическите субекти (в т.ч. в индустрията, селското стопанство и услугите) развиващи бизнеса си на места, където няма възможност за свързване с мрежите за обществено питейно-битово водоснабдяване.